

MODERN TECHNIKA A TÉRKÉPÉSZETBEN

I. Az űrkutatás története

Első műhold: 1957. (Szovjetunió)

Első ember a világűrben: 1961. (Jurij Gagarin, Vosztok-1., 89 perc)

Első ember a Holdon: 1969. (Neil Armstrong és Edwin Aldrin, Apollo-11.)

Első magyar űrhajós: 1980. (Farkas Bertalan)

Első űrsikló: 1981. (Columbia – USA)

1998-2004. Nemzetközi Űrállomás (ISS) - azóta is állandó személyzet

„Pille”: magyar dózismérő az űrállomáson (2009.)

2011-től – Curiosity a Marson

II. Új kutatási módszer: a távérzékelés

Távérzékelés = A műholdfelvételek kiértékelésén alapuló kutatási módszer.

Mesterséges égitestek:

1. Műhold – bolygók (Föld, Mars) körül keringő mesterséges égitest pl. Masat-1
2. Űrszonda – távoli vidékek kutatása (pl. Voyager)
3. Űrtávcső (pl. Hubble, Herschel, Planck)
4. Űrállomás (pl. ISS)

III. A műholdfelvételek fajtái

1. Kézikamerás felvételek

Hagyományos fényképezőgép, hagyományos színes filmre – 60-as évek

Először a Föld görbülete, légkör, kontinensek körvonala

- a földfelszínt ferden, torzítva ábrázolják
- a légkör zavaró hatása miatt alig különíthetők el a színek

2. Többlencsés, színszűrős felvételek

Több kamera, különböző színszűrőkkel (csak bizonyos hullámhosszú fénysugarakat engednek át)

Az emberi szem számára nem érzékelhető, pl. infravörös tartományból is láthatóvá tesz.

Sokkal több felszíni elemet lehet elkülöníteni

- csak a visszatérést követően dolgozható fel

3. Többsávós, letapogató módszerek

Nincs fénykép.

Lengőtükrök, letapogatják a Föld felszínét (a Föld felszínéről érkező sugárzás területi különbségeit érzékelik), hasonló a szkennerek működéséhez.

Digitális adatok, ezek szerkesztéséből áll össze a kép.

Műholdcsaládok:

Landsat (USA) (felbontóképesség: 15 m, 7 csatorna)

SPOT (francia) (felbontóképesség: 5m vagy 2,5 m, 3 csatorna)

Felbontóképesség: mekkora felszíni elemek különíthetők el a műholdfelvételen.

A műholdak egyik fajtája bizonyos időn belül „körbefutja” a Földet.

A másik típus mindig azonos földi hely fölött „áll”, vagyis keringési ideje megegyezik a Föld tengely körüli forgásának idejével. Ezek a **geostacionárius** műholdak. Pl. Eumetsat a Guineai-öböl fölött.

IV. A műholdak fajtái

- Földrajzi helymeghatározás: navigációs műholdak
- Távközlés, híradás
- Csillagászati műholdak: űrkutatás
- Meteorológiai megfigyelések
- Távérzékelő műholdak: természeti erőforrások felkutatása, kőzetviszonyok, talajviszonyok elemzése, környezeti problémák felderítése (környezetszennyezés, talajerózió)
- felderítő műholdak: katonai megfigyelés, hírszerzés

V. A műholdas helymeghatározás

GPS = Global Positioning System = Globális Helymeghatározó Rendszer – 24 műhold.

A **rádióhullámok terjedési sebessége** alapján számítja ki a földrajzi koordinátákat.

A „Beszélő térkép” működéséhez **egyszerre három műhold** elérése szükséges.

Négy műhold elérése esetén a **tengerszint feletti magasság is** meghatározható.

VI. A hamisszínes képek

A különböző hullámhossztartományok jeleinek kombinációihoz különböző színeket rendelnek.

Mivel a vörös a legszembetűnőbb, ezért ami érdekes a számunkra, azt sokszor vörösre színezzük.

Pl. települések, talajviszonyok, kőzetek, környezetszennyezés, bozóttüzek, erdő stb. (A valóságban nem vörös színűek, csak a képen!)

Űrállomások

Űrhajók és legénység fogadására alkalmas űreszköz. Fedélzetén hosszabb ideig lehetséges élni, lakni. Szaljut 1-7.; Skylab; Mir; Nemzetközi Űrállomás (ISS); Tiangong-1

Űrrepülőgép

Többször is ki lehet lőni, visszatérő egység (Pl. Columbia, Endeavour, Discovery és Atlantis).

Rakétakilövő állomások:

USA: Cape Canaveral (Florida)

Oroszország: Bajkonur (Kazahsztán)

EU: Kourou (Francia Guyana)